

بررسی میزان استفاده از یافته‌های پژوهشی در آموزش و پرورش

دکتر نعمت‌الله متین*

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی میزان استفاده از یافته‌های پژوهشی در حوزه‌های ستادی و اجرایی آموزش و پرورش انجام شده است. پژوهشگر با طرح پرسش‌های جانبی کوشیده است تا روش‌های موجود و مؤثر دست‌یابی به یافته‌های پژوهشی و موانع و مشکلات استفاده از نتایج پژوهش‌ها را نیز بررسی نماید. روش پژوهش توصیفی بوده است و نمونه آماری این پژوهش با استفاده از دو روش نمونه‌گیری تصادفی ساده و سرشماری، از میان مدیران، معاونان و کارشناسان حوزه ستادی و اجرایی وزارت آموزش و پرورش انتخاب شده است. ابزار پژوهش شامل چهار پرسشنامه است که به ترتیب برای ارزشیابی میزان استفاده از

* استادیار و عضو هیأت علمی پژوهشکده تعلیم و تربیت

یافته‌ها، شناسایی روش‌ها و منابع دستیابی به یافته‌های پژوهشی، شناسایی مشکلات و موانع کاربست یافته‌ها و عوامل مؤثر در کاربست یافته‌های پژوهشی تهیه و استفاده شده است. داده‌های حاصل به دو شیوه توصیفی و استنباطی، تحلیل آماری شده‌اند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد، میزان استفاده از یافته‌های پژوهشی در حوزه‌های اجرایی بیش از حوزه‌های ستادی وزارت آموزش و پرورش است. به استناد یافته‌های این پژوهش، ضعف نظام اطلاع‌رسانی، سطح پایین کیفیت بعضی از پژوهش‌ها، به کار نگرفتن روش‌های مؤثر در اطلاع‌رسانی یافته‌ها و... از موانع عمده استفاده از یافته‌های پژوهشی معرفی شده‌اند. این مقاله حاصل پژوهشی است که با راهنمایی و نظارت دکتر محمود مهرمحمدی انجام شده است.

کلید واژه‌ها: یافته‌های پژوهشی، آموزش و پرورش، تصمیم‌گیری، فرآیند

تعلیم و تربیت، کیفیت‌بخشی، طبقه‌بندی مشکلات

مقدمه

هدف از انجام دادن پژوهش‌های آموزشی، کیفیت بخشی به فرآیند تعلیم و تربیت است. تأسیس نهادهای گوناگون پژوهشی در آموزش و پرورش، افزایش میزان اعتبارات پژوهشی در طول سال‌های اخیر، جذب، منابع انسانی برای انجام دادن پژوهش‌های متعدد در زمینه‌های گوناگون تعلیم و تربیت از یک سو و اهمیت تصمیم‌گیری مبتنی بر پژوهش از سوی دیگر، انتظارات بسیاری را در زمینه‌ی میزان استفاده از یافته‌های پژوهشی میان سیاست‌گذاران برنامه‌ریزان، مدیران و معلمان ایجاد نموده است.

موضوع ارزشیابی میزان استفاده از یافته‌های پژوهشی و شناسایی و طبقه‌بندی مشکلات و موانع و ارائه راه‌حل‌ها در این زمینه، ضرورتی انکارناپذیر است. بر این اساس لازم است که به بررسی میزان استفاده از یافته‌های پژوهشی و شناخت مشکلات موجود در مسیر آن پرداخت تا تصمیمات لازم در زمینه فراهم کردن تسهیلات موردنیاز برای کاربرد یافته‌ها اتخاذ گردد.

۱. بیان مسأله و ضرورت انجام دادن پژوهش

بررسی پیشینه^۱ پژوهش نشان می‌دهد که بسیاری از پژوهشگران و صاحب‌نظران بر این باورند که پژوهش نقشی بارز و ارزشمند در حل مسائل گوناگون آموزش و پرورش داشته است (ریک و بیکر؛ فونک)^۲. امروزه در بسیاری از کشورهای جهان، مؤسسات و انجمن‌های متعدد برای پژوهش در

۱- به منظور رعایت اختصار به پیشینه پژوهش اشاره نشده است. برای اطلاع از آن به اصل گزارش پژوهش مراجعه شود.

زمینه تعلیم و تربیت تأسیس شده‌اند و پژوهشگران فراوانی برای بهبود وضعیت تعلیم و تربیت در این کانون‌ها در تلاش‌اند.

هدف اصلی از پژوهش در کلیه سازمان‌ها و دستگاهها و صرف بودجه‌های مادی و انسانی در این زمینه، بهبود کیفیت، کمک به تصمیم‌گیری مناسب، افزایش بهره‌وری و کارایی، اتخاذ راهبردهای مناسب، کاهش و حل مشکلات، کسب اعتماد و اطمینان از صحت برنامه‌ریزی‌هاست. (جانسون، ۱۳۷۳) با توجه به نکات فوق در کشور ما نیز با تصویب و تأسیس شوراهای تحقیقات در استان‌های کشور و راه‌اندازی کمیته‌های پژوهشی حوزه‌های ستادی، و همچنین پژوهشکده‌ها و سایر نهادهای پژوهشی و افزایش اعتبارات پژوهشی و گذشت در حدود دو دهه از فعالیت‌های پژوهشی، انتظار می‌رود که نتایج پژوهش‌ها، مبنای تصمیم‌های آموزشی قرار گیرد (مهرمحمدی، ۱۳۷۰؛ نجفی، ۱۳۷۶؛ میرلوحی، ۱۳۷۱؛ مهرمحمدی، ۱۳۷۹) و از منابع استفاده شده بهره‌برداری‌های لازم به عمل آید. ضروری است نتایج پژوهش‌ها در اختیار مصرف‌کنندگان قرار گیرد و مشکلات و موانع بر سر راه استفاده از نتایج پژوهش‌ها مرتفع گردد. همچنین به رشد توقعات برای کیفیت بخشی به پژوهش‌ها و اطلاع‌رسانی و استفاده بهینه از منابع، پاسخ مناسب داده شود و کلیه عواملی که در فرآیند تولید، توزیع و مصرف یافته‌های پژوهشی مؤثرند مورد ارزیابی و بررسی قرار گیرند. بی‌اعتنایی نسبت به یافته‌های پژوهشی گذشته از اتلاف منابع صرف شده برای انجام دادن پژوهش، آثار سوء در ذهنیت مدیران و سیاست‌گذاران دستگاهها نسبت به سودمندی سرمایه‌گذاری‌ها در زمینه پژوهش به وجود می‌آورد و همچنین انگیزه پژوهشگران را خدشه‌دار و آن‌ها را در ادامه تلاش خود دلسرد می‌کند. (آقازاده، ۱۳۷۶).

پژوهش، دانش تولید می‌کند و کاربرد دانش در عمل، سبب توسعه می‌شود. چنین ترتیباتی که بنیاد کاربست یافته‌های پژوهشی را در برمی‌گیرد. از این

قاعده ساده پیروی می‌کند که دانایی، سبب بهبود عمل می‌شود و این قاعده گویای نکته‌ای است که جان دیویی بیان می‌کند: «دانشی مفید است که در عمل به کار آید». به این ترتیب رابطه میان پژوهش، دانش، عمل و توسعه را رابطه‌ای ارگانیک و ذاتی مطرح می‌کنند که ضرورت به کارگیری یافته‌های پژوهشی را مشخص می‌کند. به کارگیری یافته‌ها از سطح ستاد تا مدرسه می‌تواند سبب حرکت به سمت اصلاحات و تغییرات برای پیشرفت شود. از امکانات بهینه استفاده شده و به دست‌یابی به اهداف آموزش و پرورش کمک کند. نتایج پژوهش‌های ارزشیابی و به کارگیری یافته‌های آن‌ها نقاط کور و تیره‌ی برنامه‌ها را مشخص می‌کند و راه را برای سیاست‌گذاران و مدیران می‌نمایاند.

مصلحت نظام آموزشی حکم می‌کند که مخاطبان پژوهش‌ها نسبت به یافته‌های پژوهش‌های انجام شده حساس باشند و در نظام تصمیم‌گیری و در حیطه‌ی کاری خود یافته‌ها را مورد استفاده و استناد قرار دهند تا سبب کاهش یا حل مشکلات تعلیم و تربیت شود. موضوع میزان استفاده از یافته‌های پژوهشی به ویژه در حوزه آموزش و پرورش بسیار با اهمیت است. تاکنون درباره میزان استفاده از یافته‌های پژوهشی در آموزش و پرورش کشور ما، پژوهشی مرتبط و جامع انجام نشده است و پژوهش‌های محدودی هم که در این زمینه انجام شده‌اند به طور غیر مستقیم با موضوع ارتباط دارند. به طور کلی با استناد به این پژوهش‌ها نمی‌توان حکم کرد که فعالیت‌های پژوهشی تا چه میزان در بهبود کیفیت تعلیم و تربیت مؤثر واقع شده‌اند. البته باید اذعان کرد که مسأله به کار بستن یافته‌های پژوهش‌ها در عرصه تعلیم و تربیت نه تنها در ایران مورد توجه قرار گرفته، بلکه مورد توجه و دغدغه بسیاری از کشورهای جهان نیز بوده است. (نامی، ۱۳۷۷)

شواهد موجود، از جمله اظهارنظرهای کارشناسی و نتایج چند پژوهش انجام شده در این زمینه، دال بر عدم استفاده از نتایج پژوهش‌ها و داشتن دید

تشریفاتی نسبت به ساز و کار پژوهش است (صافی، ۱۳۷۱؛ آرمند امامی ۱۳۷۳). از این رو لازم است با توجه به ضرورت استفاده از یافته‌های پژوهشی جوانب این امر در قالب یک طرح پژوهشی مورد بررسی قرار گیرد. باید به این پرسش اساسی که از یافته‌های پژوهش‌ها به چه میزان استفاده می‌شود پاسخ گفت. لازم است میزان استفاده سیاست‌گذاران، مدیران و کارشناسان از پژوهش‌های انجام شده در زمینه‌های گوناگون مانند ارزشیابی، مدیریت آموزشی، برنامه‌ریزی درسی و... مشخص شود. روش‌های دستیابی مخاطبان به یافته‌های پژوهشی از جمله مطالعه چکیده‌ها، و مقاله‌های منتشر شده در مجلات تخصصی، مطالعه فصلنامه تعلیم و تربیت، مراجعه به کتابخانه پژوهشکده تعلیم و تربیت و... مورد مطالعه قرار گیرد. مشکلات و محدودیت‌های مخاطبان برای دست یافتن به نتایج پژوهش‌ها بررسی شود و به پرسش‌هایی مانند موارد ذیل پاسخ داده شود: آیا پژوهش‌ها پاسخگوی نیازهای اساسی آنهاست؟ با چه روش‌هایی می‌توان دسترسی مخاطبان را به نتایج تحقیقات تسهیل کرد؟

در این پژوهش کوشش شده است که مسأله میزان و زمینه‌های کاربردی نتایج پژوهش‌ها و تنگناها و محدودیت‌های حاکم بر آن در ابعاد گوناگون مورد بررسی قرار گیرد. به یقین یافته‌های این گونه پژوهش‌ها می‌تواند مدیران حوزه پژوهش را با نظرات و پیشنهادهای سیاست‌گذاران، مدیران و کارشناسان حوزه ستادی و اجرایی آشنا نماید و با ارائه راه‌حل‌های مناسب امکان رفع کاستی‌ها و استفاده هر چه بیشتر از یافته‌های پژوهشی را فراهم سازد.

۲. پرسش‌های پژوهش

الف) پرسش اصلی پژوهش

سیاست‌گذاران، مدیران و کارشناسان حوزه ستادی و اجرایی آموزش و پرورش در تصمیم‌گیری‌های خود به چه میزان و در کدام زمینه‌ها از یافته‌های پژوهشی استفاده می‌کنند؟

ب) پرسش‌های جانبی پژوهش

۱. مخاطبان برای دستیابی به یافته‌های پژوهشی به چه طریق عمل می‌کنند؟
۲. مخاطبان برای استفاده از یافته‌های پژوهشی با چه مشکلات و محدودیت‌هایی رو به رو هستند؟
۳. روش‌های مؤثر برای استفاده بیشتر از یافته‌های پژوهشی کدامند؟

۳. جامعه، نمونه آماری و روش نمونه‌گیری پژوهش

جامعه آماری این پژوهش در برگزیده مدیران کل، معاونان مدیران کل، کارشناس مسئولان و کارشناسان، دفاتر حوزه ستادی وزارت آموزش و پرورش، رؤسا و معاونان سازمان‌ها و مناطق آموزش و پرورش استان‌ها به تعداد ۶۸۴۹ نفر است. با توجه به جدول نمونه‌گیری کرسی و مورگان، که برای جامعه ۷۰۰۰ نفری تعداد ۳۶۴ نفر را به عنوان نمونه معرفی کرده است، در این پژوهش ۳۹۰ نفر به عنوان نمونه تعیین شده است. پس از توزیع و دریافت پرسشنامه‌ها، گروه پژوهشی با ۱۸ پرسشنامه بی‌پاسخ رو به رو شد که این پرسشنامه‌ها از حجم نمونه حذف گردید و در نهایت ۳۷۲ پرسشنامه معتبر باقی ماند.

ضمناً در این پژوهش از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده برای کارشناسان حوزه ستادی و اجرایی استفاده شده است. اما در گروه مدیران کل و معاونان حوزه‌های ستادی و اجرایی از روش سرشماری استفاده به عمل آمده است.

۴. ابزار گردآوری داده‌ها

در این پژوهش برای گردآوری داده‌ها از چهار نوع پرسشنامه استفاده شده است. پرسشنامه‌ها براساس بررسی منابع نظری و پژوهشی تهیه گردیده‌اند. برای سنجیدن روایی، پرسشنامه‌ها در اختیار ۴۰ تن از متخصصان، مدیران آموزش و پرورش و کارشناسان قرار گرفت و براساس نظرات آنان، در موارد لازم اقدام به حذف، ادغام و رفع ابهام در بعضی از پرسش‌ها و طرح برخی پرسش‌های ضروری دیگر شد.

پرسشنامه شماره (۱) با ۳۳ گویه، برای ارزیابی میزان استفاده از یافته‌ها و شناسایی زمینه‌های استفاده از یافته‌ها، پرسشنامه شماره (۲) با ۱۶ گویه، برای شناسایی روش‌ها و منابع دستیابی به یافته‌های پژوهشی، پرسشنامه شماره (۳) با ۲۶ گویه، برای شناسایی مشکلات و محدودیت‌های کاربردی یافته‌ها و پرسشنامه شماره (۴) با ۲۳ گویه، برای بررسی عوامل مؤثر در کاربردی یافته‌های پژوهشی طراحی شدند.

۵. نتایج پژوهش

در این بخش، داده‌های گردآوری شده از طریق پرسشنامه‌های پژوهش به صورت خلاصه و در قالب جدول‌هایی ارائه می‌شود.

۵-۱. نتایج حاصل از بررسی پرسش اول پژوهش

همانطور که ذکر شد، پرسش اول مبنی بر این است که مدیران و کارشناسان حوزه ستادی و اجرایی آموزش و پرورش در تصمیم‌گیری‌های خود به چه میزان و در کدام زمینه‌ها از یافته‌های پژوهشی استفاده می‌کنند؟

همان‌گونه که ارقام جدول شماره (۱) نشان می‌دهد، مدیران و کارشناسان حوزه ستادی و اجرایی از نتایج پژوهش‌های انجام شده در هر یک از زمینه‌های ذکر شده استفاده کرده‌اند اما طیف میزان استفاده متفاوت بوده است. مثلاً مدیران و کارشناسان حوزه ستادی با انتخاب گویه شماره ۴ یعنی استفاده از یافته‌ها برای تهیه و انجام دادن طرح‌های پژوهشی به عنوان نخستین زمینه مورد استفاده، بهره گرفته‌اند. از این رو زمینه‌ی مزبور از نظر میزان استفاده مدیران و کارشناسان حوزه‌ی ستادی رتبه اول را حائز شده است. میزان استفاده از یافته‌ها در امور مربوط به بهداشت و تغذیه را افراد شاغل در حوزه ستادی به عنوان آخرین زمینه انتخاب کرده‌اند و لذا رتبه‌ی ۳۳ را حائز شده است.

طبق نظرات مدیران و کارشناسان حوزه‌ی اجرایی، (ارقام مندرج در ستون اصلی دوم) طیف میزان استفاده از یافته‌ها در ۳۳ زمینه حداقل ۲۸ و حداکثر ۵۵ درصد بوده است. گویه شماره ۲، یعنی استفاده برای کسب آمادگی بیشتر برای شرکت در جلسات بالاترین رتبه (رتبه یک) و گویه شماره ۸، یعنی استفاده در تدوین قوانین، اساسنامه و آئین‌نامه‌های آموزش و پرورش پایین‌ترین رتبه (رتبه ۳۳) را به خود اختصاص داده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود آخرین ستون اصلی جدول شماره (۱) بیانگر توزیع نظرات مجموع پاسخگویان اعم از مدیران و کارشناسان حوزه ستادی و اجرایی است. یافته‌ها نشان می‌دهند که مدیران و کارشناسان مذکور از نتایج پژوهش‌های انجام شده در هر سی و سه زمینه استفاده کرده‌اند، اما طیف میزان استفاده حداقل ۲۶ و حداکثر ۴۹ درصد بوده است. استفاده از یافته‌های پژوهشی برای کسب آمادگی بیشتر برای شرکت در جلسات، در مقایسه با سایر زمینه‌ها، زمینه‌ای است که بیشترین امتیاز و لذا رتبه اول را به خود اختصاص داده است و استفاده در امور مربوط به بهداشت و تغذیه زمینه‌ای است که از دید پاسخگویان کمترین امتیاز و لذا رتبه ۳۳ را حایز شده است.

جدول شماره ۱. میزان استفاده و زمینه‌های استفاده از یافته‌های پژوهشی توسط مدیران و کارشناسان حوزه نمدادی و اجرایی

ردیف	گویه‌های پرسشنامه مربوط به پرسش اول پژوهش	رتبه‌بندی گویه‌ها از نظر پاسخ‌دهندگان حوزه				رتبه‌بندی گویه‌ها از نظر پاسخ‌دهندگان حوزه اجرایی				رتبه‌بندی گویه‌ها از نظر مجموع پاسخ‌دهندگان			
		شماره گویه	میانگین	رتبه	درصد رتبه	شماره گویه	میانگین	رتبه	درصد رتبه	شماره گویه	میانگین	رتبه	درصد رتبه
۱	در تصمیم‌گیری‌ها و انجام دادن شرح وظایف شغلی خود	۴	۱/۶	۱	۴۰	۲	۲/۲	۱	۵۵	۲	۱/۹	۱	۴۹
۲	برای کسب آموختنی بیشتر برای شرکت در جلسات	۳	۱/۵	۲	۳۸	۳	۱/۳	۲	۵۳	۵	۱/۹	۲	۴۸
۳	برای تهیه مقاله‌های علمی و آموزشی	۵	۱/۳	۳	۳۳	۴	۲/۱	۳	۵۲	۶	۱/۹	۳	۴۷
۴	برای تهیه و انجام دادن طرح‌های پژوهشی	۱	۱/۳	۴	۱۲	۵	۱/۳	۴	۵۱	۷	۱/۸	۴	۴۵
۵	برای تهیه گزارش‌ها و متن سخنرانی‌ها	۲	۱/۳	۵	۱۲	۶	۱/۸	۵	۴۵	۴	۱/۷	۵	۴۳
۶	در زمینه تشویق همکاران به مطالعه طرح‌ها برای تصمیم‌گیری‌ها	۷	۱/۳	۶	۳۲	۷	۱/۸	۶	۴۴	۳	۱/۷	۶	۴۲
۷	در بحث‌های مربوط به تغییر نظام آموزش و پرورش	۶	۱/۳	۷	۳۱	۸	۱/۸	۷	۴۴	۱	۱/۷	۷	۴۲
۸	در تدوین قوانین، اساسنامه و آئین‌نامه‌های آموزش و پرورش	۳	۱/۲	۸	۳۰	۹	۱/۸	۸	۴۴	۷	۱/۶	۸	۴۰
۹	در تهیه بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های آموزش و پرورش	۲۶	۱/۲	۹	۲۸	۱۰	۱/۸	۹	۴۴	۲۶	۱/۶	۹	۴۰
۱۰	در زمینه تحقق اهداف سازمانی آموزش و پرورش	۹	۱/۱	۱۰	۲۸	۱۱	۱/۸	۱۰	۴۴	۱۰	۱/۶	۱۰	۴۰
۱۱	در برنامه‌ریزی‌های نیروی انسانی	۱۰	۱/۱	۱۱	۲۷	۱۲	۱/۸	۱۱	۴۴	۱۵	۱/۶	۱۱	۴۰
۱۲	در برنامه‌ریزی‌های مدیریت آموزشی	۱۳	۱/۱	۱۲	۲۷	۱۳	۱/۸	۱۲	۴۴	۱۲	۱/۶	۱۲	۳۹
۱۳	در برنامه‌ریزی‌های آموزش ضمن خدمت همکاران	۲۷	۱/۱	۱۳	۲۶	۱۴	۱/۸	۱۳	۴۳	۱۱	۱/۵	۱۳	۳۹
۱۴	در برگزاری کارگاه‌های آموزشی	۱۶	۱	۱۴	۲۶	۱۵	۱/۷	۱۴	۴۳	۱۸	۱/۵	۱۴	۳۸
۱۵	در برنامه‌ریزی آموزشی	۲۵	۱	۱۵	۲۵	۱۷	۱/۷	۱۵	۴۳	۲۴	۱/۵	۱۵	۳۸

۳۷	۱۶	۱/۵	۱۷	۴۲	۱۶	۱/۷	۲۳	۲۴	۱۶	۱	۱۸	در برنامه‌ریزی‌های درسی
۳۷	۱۷	۱/۵	۲۵	۴۱	۱۷	۱/۶	۲۵	۲۴	۱۷	۱	۱۱	در زمینه بهبود روش‌های تدریس
۳۶	۱۸	۱/۵	۱۳	۴۱	۱۸	۱/۶	۱۳	۲۴	۱۸	۱	۲۰	در برنامه‌ریزی‌های مربوط به بازندهای آموزشی
۳۶	۱۹	۱/۴	۲۳	۴۰	۱۹	۱/۶	۲۴	۲۳	۱۹	-۰/۹	۱۳	در برنامه‌ریزی‌های امور تربیتی
۳۴	۲۰	۱/۴	۳۱	۳۹	۲۰	۱/۵	۳۱	۲۳	۲۰	-۰/۹	۸	در امور مربوط به راهنمایی و مشاوره و هدایت تحصیلی
۳۴	۲۱	۱/۴	۲۰	۳۹	۲۱	۱/۵	۳۲	۲۳	۲۱	-۰/۹	۱۴	در امور مربوط به تربیت بدنی
۳۴	۲۲	۱/۴	۱۶	۳۸	۲۲	۱/۵	۲۰	۲۳	۲۲	-۰/۹	۱۲	در امور مربوط به بهداشت و تغذیه
۳۴	۲۳	۱/۴	۹	۳۷	۲۳	۱/۵	۱۹	۲۲	۲۳	-۰/۹	۱۷	در امور مربوط به انجمن اولیا و مربیان و آموزش خانواده
۳۴	۲۴	۱/۴	۳۲	۳۷	۲۴	۱/۵	۲۸	۲۲	۲۴	-۰/۹	۱۹	در زمینه ارزشیابی از برنامه‌ها
۳۳	۲۵	۱/۳	۱۹	۳۷	۲۵	۱/۵	۱۶	۲۲	۲۵	-۰/۹	۳۱	در زمینه ارزشیابی کارکنان
۳۲	۲۶	۱/۳	۲۸	۳۶	۲۶	۱/۴	۹	۲۱	۲۶	-۰/۸	۳۲	در زمینه ارزشیابی آموخته‌های دانش‌آموزان
۳۲	۲۷	۱/۳	۱۴	۳۶	۲۷	۱/۴	۱۴	۲۱	۲۷	-۰/۸	۲۹	در برنامه‌ریزی برای کاهش افت تحصیلی
۳۱	۲۸	۱/۳	۳۰	۳۶	۲۸	۱/۴	۳۰	۲۰	۲۸	-۰/۸	۲۸	در برنامه‌ریزی برای جذب دانش‌آموزان لازم‌التعلیم به مدرسه
۳۰	۲۹	۱/۲	۲۹	۳۴	۲۹	۱/۳	۲۹	۲۰	۲۹	-۰/۸	۲۳	در برنامه‌ریزی برای توسعه رشته‌های تحصیلی
۲۹	۳۰	۱/۲	۳۳	۳۳	۳۰	۱/۳	۳۳	۱۹	۳۰	-۰/۸	۳۰	در برنامه‌ریزی مربوط به احداث و نگهداری فضاهای آموزشی
۲۸	۳۱	۱/۱	۲۱	۳۲	۳۱	۱/۳	۲۱	۱۹	۳۱	-۰/۸	۲۱	در امور مربوط به تجهیزات آموزشی
۲۶	۳۲	۱/۱	۸	۳۰	۳۲	۱/۲	۲۲	۱۸	۳۲	-۰/۷	۳۳	در امور مربوط به مشارکت‌های مردمی
۲۶	۳۳	۱	۲۲	۲۸	۳۳	۱/۱	۸	۱۶	۳۳	-۰/۷	۲۲	در برنامه‌ریزی مربوط به امور اداری و بودجه

نتیجه آزمون t برای مقایسه میزان استفاده از یافته‌های پژوهشی دو گروه نمونه (ستادی - اجرایی) در سطح معنادار (۰/۰۱) نشان می‌دهد که مدیران و کارشناسان حوزه اجرایی بیش از مدیران و کارشناسان حوزه ستادی از یافته‌های پژوهشی استفاده کرده‌اند.

۲-۵. نتایج حاصل از بررسی پرسش دوم پژوهش

پرسش دوم پژوهش مبتنی بر این است که مخاطبان برای دستیابی به یافته‌های پژوهشی به چه ترتیبی عمل می‌کنند؟

همان‌طور که در جدول شماره ۲ مشاهده می‌شود، پژوهشگر با معرفی ۱۶ روش شناخته شده، از پاسخ‌گويان درخواست کرده است تا روش‌های دستیابی به یافته‌های پژوهشی را مشخص نمایند. نتایج حاکی از آن است که مخاطبان برای دستیابی به یافته‌های پژوهشی تمامی ۱۶ روش را مورد استفاده قرار داده‌اند. مدیران و کارشناسان حوزه ستادی، مطالعه چکیده پژوهش‌های انجام شده (گویه شماره ۱) را به عنوان اولین رتبه شریک در همایش سالانه پژوهشکده تعلیم و تربیت (گویه شماره ۸) را به عنوان آخرین رتبه معرفی کرده‌اند. مدیران و کارشناسان حوزه اجرایی نیز گویه شماره (۱) یعنی، مطالعه چکیده‌های پژوهش‌های انجام شده و گویه شماره (۱۱) یعنی استفاده از مرکز اطلاعات مدرک علمی وابسته به وزارت علوم را به ترتیب به عنوان اولین و آخرین روش مورد استفاده برای دستیابی به یافته‌های پژوهشی معرفی نموده‌اند.

یافته‌های آخرین ستون اصلی جدول شماره ۲ که نمایانگر نظرات مجموع پاسخگویان است نشان‌دهنده آن است که از نظر مدیران و کارشناسان حوزه‌های ستادی و اجرایی، مطالعه چکیده‌های پژوهشی، (گویه شماره ۱)

حائز رتبه اول و استفاده از مرکز اطلاعات مدرک علمی وابسته به وزارت علوم (گویه شماره ۱۱) حائز آخرین رتبه است.

Archive of SID

جدول شماره ۲. راههای دستیابی مدیران و کارشناسان حوزه‌های ستادی و اجرایی به یافته‌های پژوهشی

ردیف	گویه‌های پرسشنامه مربوط به پرسش دوم پژوهش	رتبه‌بندی گویه‌ها از نظر پاسخ‌دهندگان حوزه ستادی			رتبه‌بندی گویه‌ها از نظر پاسخ‌دهندگان حوزه اجرایی			رتبه‌بندی گویه‌ها از نظر مجموع پاسخ‌دهندگان		
		شماره گویه	رتبه	درصد	شماره گویه	رتبه	درصد	شماره گویه	رتبه	درصد
۱	مطالعه چکیده‌های پژوهش‌های انجام شده	۱	۲/۳	۵۸	۱	۶۵	۱	۲/۵	۱	۶۳
۲	مطالعه گزارش تفصیلی طرح‌های پژوهشی انجام شده	۱۴	۲/۲	۵۵	۲	۶۴	۵	۲/۴	۲	۶۰
۳	معرفی همکاران به کتابخانه و خدمات ماشینی پژوهشکده تعلیم و تربیت	۵	۱/۹	۴۷	۳	۶۰	۱۴	۲/۳	۳	۵۹
۴	مراجعه به کتابخانه و بخش اطلاع‌رسانی و خدمات ماشینی پژوهشکده تعلیم و تربیت	۳	۱/۶	۶۱	۴	۵۴	۶	۲	۴	۵۰
۵	مطالعه فصلنامه تعلیم و تربیت	۲	۱/۶	۶۱	۵	۴۸	۲	۱/۸	۵	۴۶
۶	مطالعه پژوهشنامه آموزشی پژوهشکده تعلیم و تربیت	۱۲	۱/۶	۶۱	۶	۴۶	۱۵	۱/۸	۶	۴۴
۷	شرکت در سمینارهای ماهانه ارائه یافته‌های پژوهشی پژوهشکده و سایر سمینارها	۱۵	۱/۶	۳۹	۷	۴۵	۳	۱/۶	۷	۴۰
۸	شرکت در همایش سالانه پژوهشکده تعلیم و تربیت	۶	۱/۵	۳۹	۸	۴۰	۱۰	۱/۶	۸	۳۹
۹	شرکت در سمینارهای منطقه‌ای ارائه یافته‌های پژوهشی استان‌ها	۴	۱/۵	۳۴	۹	۳۹	۱۶	۱/۵	۹	۳۶
۱۰	شرکت در جلسات شوراهای تحقیقات و کمیته‌های پژوهشی	۱۳	۱/۳	۳۱	۱۰	۳۷	۴	۱/۴	۱۰	۳۴
۱۱	استفاده از مرکز اطلاعات مدرک علمی وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی.	۱۶	۱/۳	۳۰	۱۱	۳۴	۱۲	۱/۴	۱۱	۳۴
۱۲	استفاده از کتابخانه‌های دانشکده‌های تربیتی و نهادها و سازمان‌ها.	۱۱	۱/۲	۳۰	۱۲	۳۴	۹	۱/۳	۱۲	۳۲
۱۳	استفاده از بانک‌های اطلاعاتی و سازمان‌ها	۱۰	۰/۷	۱۸	۱۳	۳۲	۸	۱/۲	۱۳	۲۹
۱۴	استفاده از گزارش‌های مندرج در مجله‌ها و مقالات	۷	۰/۷	۱۸	۱۴	۲۷	۱۳	۱/۱	۱۴	۲۸
۱۵	استفاده از گزارش‌های پژوهشی صدا و سیما	۹	۰/۷	۱۸	۱۵	۲۶	۷	۱	۱۵	۲۵
۱۶	ایجاد ارتباط مستقیم با پژوهشگران	۸	۰/۶	۱۶	۱۶	۲۲	۱۱	۱	۱۶	۲۴

نتیجه آزمون t برای مقایسه میزان استفاده از روش‌ها برای دستیابی به نتایج پژوهش‌ها در دو گروه نمونه (ستادی و اجرایی) در سطح معنادار (۰/۰۱) نشان می‌دهد که مدیران و کارشناسان حوزه اجرایی بیش از مدیران و کارشناسان حوزه ستادی از روش‌های ذکر شده برای دستیابی به نتایج پژوهش‌ها استفاده می‌کنند.

۳-۵. نتایج حاصل از رسی پرسش سوم پژوهش

پرسش سوم پژوهش منشی بر این است که مدیران و کارشناسان حوزه ستادی و اجرایی برای حل مشکلات از یافته‌های پژوهشی با چه مشکلات و محدودیت‌هایی رو به رو هستند؟

جدول شماره (۳) بیانگر نتایج بررسی پرسش سوم پژوهش است. برای شناسایی مشکلات و موانع موجود بر سر راه استفاده از یافته‌های پژوهشی، با استفاده از منابع و نظرات پژوهشگران و صاحب‌نظران، ۲۶ مشکل و محدودیت احصاء و در پرسشنامه گنجانیده شد. و از پاسخ‌دهندگان درخواست شد تا میزان تأثیر مشکلات و محدودیت‌ها را در حوزه مورد مشخص نمایند. پاسخ‌دهندگان کلیه ۲۶ مورد را به عنوان مشکل و محدودیت مطرح نموده‌اند، ولی دامنه اثرگذاری این مشکلات را به طور متفاوت بیان کردند.

همان‌طوری که در جدول ملاحظه می‌شود، مدیران و کارشناسان حوزه ستادی گویه‌ی شماره (۱۹)، یعنی نداشتن ارتباط مستمر میان پژوهشگر و مدیران سطوح گوناگون را عمده‌ترین مانع و گویه شماره (۷)، یعنی ارائه پیشنهادهای نامناسب در برخی از پژوهش‌های انجام شده را به عنوان جزئی‌ترین مانع و مشکل برای استفاده از یافته‌های پژوهشی معرفی نموده‌اند. در حوزه اجرایی نیز گویه شماره (۲۴)، یعنی عدم وجود ابزارهای قانونی برای اعمال یافته‌های پژوهشی و گویه شماره (۶)، یعنی متناقض بودن یافته‌های

پژوهش‌ها را به ترتیب به عنوان عمده‌ترین و جزئی‌ترین موانع استفاده از یافته‌های پژوهشی معرفی نموده‌اند.

در آخرین ستون جدول، مجموع نظرات مدیران و کارشناسان حوزه ستادی و اجرایی مشخص شده است. پاسخ‌دهندگان کلیه بیست و شش مورد را به عنوان مشکل و محدودیت کاربردی یافته‌های پژوهشی مورد تأیید قرار داده‌اند، ولی دامنه اثرگذاری این مشکلات را از ۴۸ تا ۸۰ درصد ارزیابی نموده‌اند. به نظر آن‌ها نداشتن ارتباط مستمر میان پژوهشکده و مدیران سطوح گوناگون به عنوان مهم‌ترین و متناقض‌بودن یافته‌های پژوهشی به عنوان کم‌اهمیت‌ترین محدودیت و مشکل در کاربردی یافته‌ها قلمداد شده است.

Archive of SID

جدول شماره ۳. مشکلات و محدودیت‌های استفاده از یافته‌های پژوهشی توسط مدیران و کارشناسان حوزه ستادی و اجرایی

ردیف	گویه‌های پرسشنامه مربوط به پرسش سوم پژوهش	رتبه‌بندی گویه‌ها از نظر پاسخ‌دهندگان حوزه ستادی				رتبه‌بندی گویه‌ها از نظر پاسخ‌دهندگان حوزه اجرایی				رتبه‌بندی گویه‌ها از نظر مجموع پاسخ‌دهندگان			
		شماره گویه	میانگین رتبه	درصد رتبه	شماره گویه	میانگین رتبه	درصد رتبه	شماره گویه	میانگین رتبه	درصد رتبه	شماره گویه	میانگین رتبه	درصد رتبه
۱	کاربرد نبودن برخی از طرح‌های پژوهشی	۱۹	۳/۱	۷۸	۱	۳/۲	۲۴	۸۱	۱	۳/۲	۱۹	۸۰	
۲	بی‌ارتباط بودن پژوهش‌ها با نیازهای مخاطبان در آموزش و پرورش	۱۴	۳/۱	۷۷	۲	۱	۱	۸۱	۲	۳/۲	۲۴	۸۰	
۳	قابل تعمیم نبودن یافته‌های پژوهش‌های انجام شده به علت منطقه‌ای بودن آن‌ها	۱۵	۳/۱	۷۷	۳	۳/۲	۲۱	۸۰	۳	۳/۲	۲۳	۷۹	
۴	ضعف طرح‌های پژوهشی از نظر کیفی	۲۴	۳/۱	۷۷	۴	۳/۲	۲۰	۷۹	۴	۳/۲	۲۰	۷۹	
۵	محدود بودن طرح‌های پژوهشی انجام شده از نظر کمی	۲۰	۳/۱	۷۶	۵	۳/۱	۲۵	۷۸	۵	۳/۱	۲۶	۷۶	
۶	متناقض بودن یافته‌های پژوهش‌های انجام شده	۲۳	۳	۷۶	۶	۳/۱	۲۶	۷۸	۶	۳/۱	۲۲	۷۶	
۷	ارائه پیشنهادها نامربوط در برخی از پژوهش‌های انجام شده	۱۱	۳	۷۶	۷	۳/۱	۱۳	۷۷	۷	۳	۱۳	۷۶	
۸	عدم اعتماد به یافته‌های پژوهش‌های انجام شده	۲۲	۱/۹	۷۵	۸	۳	۲۲	۷۶	۸	۳	۲۵	۷۵	
۹	نداشتن فرصت مطالعه‌ی گزارش پژوهش‌های انجام شده به علت تراکم کار	۱۳	۲/۸	۷۲	۹	۳	۱۱	۷۵	۹	۳	۱۱	۷۵	
۱۰	نبودن فرهنگ استفاده از یافته‌های پژوهشی در تصمیم‌گیری‌ها	۱۶	۲/۸	۷۰	۱۰	۳	۱۸	۷۴	۱۰	۳	۱۵	۷۳	
۱۱	نبودن فرهنگ استفاده از یافته‌های پژوهشی در تصمیم‌گیری‌ها	۱۰	۲/۷	۶۹	۱۱	۲/۹	۱۵	۷۱	۱۱	۲/۹	۱۴	۷۳	

۷۲	۱۲	۲/۹	۱۸	۷۰	۱۲	۲/۸	۱۴	۶۸	۱۲	۲/۷	۹	ترجیح دادن نظرات و تجربه‌های فردی به یافته‌های پژوهشی	۱۲
۶۹	۱۳	۲/۸	۹	۶۹	۱۳	۲/۸	۹	۶۸	۱۳	۲/۷	۱۷	آشنا نبودن اغلب مدیران، برنامه‌ریزان و کارشناسان آموزشی با امر پژوهشی	۱۳
۶۸	۱۴	۲/۷	۱۶	۶۸	۱۴	۲/۷	۱۶	۶۷	۱۴	۲/۷	۱۶	خودارایی و سلیقه‌ای عمل کردن مدیران و سیاست‌گذاران نظام آموزشی	۱۴
۶۸	۱۵	۲/۷	۱۷	۶۷	۱۵	۲/۷	۱	۶۷	۱۵	۲/۷	۲۱	بی‌توجهی مدیران سطح بالا به نتایج تحقیقات در برنامه‌ریزی‌ها	۱۵
۶۷	۱۶	۲/۷	۱۰	۶۷	۱۶	۲/۷	۱۷	۶۶	۱۶	۲/۶	۲۵	در دسترس نبودن گزارش تفصیلی طرح‌های پژوهشی انجام شده	۱۶
۶۷	۱۷	۲/۷	۲۱	۶۶	۱۷	۲/۶	۲۱	۶۵	۱۷	۲/۶	۱۸	در دسترس نبودن چکیده طرح‌های پژوهشی انجام شده	۱۷
۶۵	۱۸	۲/۶	۱	۶۵	۱۸	۲/۶	۱۰	۶۴	۱۸	۲/۶	۱۲	دعوت نکردن مدیران سطوح مختلف در سمینارهای پژوهشی	۱۸
۶۴	۱۹	۲/۶	۱۲	۶۴	۱۹	۲/۵	۲	۵۹	۱۹	۲/۴	۱	نبودن ارتباط مستمر بین پژوهشکده و مدیران آموزشی سطوح گوناگون	۱۹
۶۲	۲۰	۲/۵	۳	۶۳	۲۰	۲/۵	۱۲	۵۸	۲۰	۲/۳	۴	نبودن ارتباط مستمر بین پژوهشگران و مدیران آموزشی سطوح گوناگون	۲۰
۶۱	۲۱	۲/۵	۴	۶۲	۲۱	۲/۵	۴	۵۸	۲۱	۲/۳	۳	در دسترس نبودن عناوین تحقیقات انجام شده	۲۱
۵۸	۲۲	۲/۳	۲	۵۹	۲۲	۲/۳	۲	۵۳	۲۲	۱/۲	۲	آشنا نبودن مدیران آموزشی سطوح با نحوه کاربست یافته‌های پژوهشی	۲۲
۵۶	۲۳	۲/۲	۸	۵۶	۲۳	۲/۳	۸	۵۲	۲۳	۱/۲	۸	عدم برنامه‌ریزی مناسب برای استفاده از یافته‌های پژوهشی	۲۳
۵۴	۲۴	۲/۲	۵	۵۵	۲۴	۲/۲	۵	۴۹	۲۴	۲	۵	عدم وجود ابزارهای قانونی برای اعمال یافته‌های پژوهشی	۲۴
۴۹	۲۵	۲	۷	۵۰	۲۵	۲	۷	۴۶	۲۵	۱/۹	۶	وضع قوانین و آیین‌نامه‌های آموزش و پرورش به صورت متمرکز	۲۵
۴۸	۲۶	۱/۹	۶	۴۸	۲۶	۱/۹	۶	۴۴	۲۶	۱/۸	۷	عدم پیش‌بینی استفاده از یافته‌های پژوهشی در سطح وظایف مدیران آموزشی	۲۶

نتیجه آزمون t برای مقایسه نظرات دو گروه نمونه (ستادی و اجرایی) درباره مشکلات و محدودیت‌های موجود در زمینه کاربست یافته‌های پژوهشی در سطح معنادار (۰/۰۵) نشان می‌دهد که حوزه اجرایی بیش از حوزه ستادی مشکلات و محدودیت‌های مطرح شده را مورد تأیید قرار داده‌اند.

۵-۴. نتایج حاصل از بررسی پرسش چهارم پژوهش

پرسش چهارم پژوهش مبنی بر این است که روش‌های مؤثر برای استفاده بیشتر از یافته‌های پژوهشی

جدول شماره (۴) نتایج حاصل از بررسی پرسش چهارم پژوهش را نشان می‌دهد. به منظور شناسایی روش‌های مناسب و میزان استفاده از این روش‌ها برای تسهیل و افزایش کاربست یافته‌های پژوهشی، ۲۳ روش شناسایی و مورد ارزیابی قرار گرفت. همان‌طور که در جدول آمده است نظرات مدیران و کارشناسان حوزه ستادی بیانگر این واقعیت است، که کلیه روش‌ها برای توسعه کاربست مفید بوده است اما تهیه و توزیع خلاصه یا پمچیده پژوهش‌ها به تعداد بیشتر و به تناسب مخاطبان (گویه شماره ۲) به عنوان مناسب‌ترین و برگزاری سمینارهای ماهانه ارائه یافته‌های پژوهشی، (گویه ردیف ۸) به عنوان ضعیف‌ترین روش توسعه کاربست معرفی شده است. همچنین در حوزه اجرایی ضمن تأیید تأثیر کلیه روش‌ها، کیفی و کاربردی کردن طرح‌های پژوهشی، (گویه شماره ۱۶) را به عنوان مناسب‌ترین روش و گویه شماره ۸، یعنی برگزاری سمینارهای ماهانه ارائه یافته‌های پژوهشی را به عنوان ضعیف‌ترین روش، ارزیابی نموده‌اند. طبق ارقام آخرین ستون اصلی جدول، مجموع مخاطبان، تمامی ۲۳ روش را برای توسعه کاربست یافته‌های پژوهشی مؤثر دانسته‌اند، اما طیف اثرات این روش‌ها از حداقل ۶۹ تا حداکثر ۸۷ درصد را در برمی‌گیرد. کیفی و کاربردی کردن طرح‌های پژوهشی با کسب ۸۷ درصد

نمرات در رتبه اول و برگزاری سمینارهای ماهانه ارائه یافته‌های پژوهش با کسب ۶۹ درصد نمرات به عنوان آخرین رتبه معرفی شده است.

Archive of SID

جدول شماره ۴. روش‌های مؤثر برای استفاده بیش‌تر از یافته‌های پژوهشی از نظر مدیران و کارشناسان حوزه‌های مادی و اجرایی

ردیف	گویه‌های پرسشنامه مربوط به پرسش چهارم پژوهش	رتبه‌بندی گویه‌ها از نظر پاسخ‌دهندگان حوزه				رتبه‌بندی گویه‌ها از نظر پاسخ‌دهندگان حوزه اجرایی				رتبه‌بندی گویه‌ها از نظر مجموع پاسخ‌دهندگان			
		شماره گویه	رتبه	درصد رتبه	میانگین	شماره گویه	رتبه	درصد رتبه	میانگین	شماره گویه	رتبه	درصد رتبه	میانگین
۱	انتشارات و توزیع گزارش تفصیلی طرح‌های پژوهشی به تعداد بیشتر	۲	۱	۸۶	۳/۵	۱۶	۱	۸۶	۳/۳	۱۶	۱	۸۷	۳/۵
۲	تهیه و توزیع خلاصه یا چکیده‌ی پژوهش‌ها به تعداد بیشتر و به تناسب مخاطبان	۴	۲	۸۶	۳/۴	۱۷	۲	۸۶	۳/۳	۴	۲	۸۶	۳/۳
۳	انتشار و توزیع پژوهشنامه‌ی آموزشی به تعداد بیشتر و ارسال آن برای کلیه ادارات ستادی و اجرایی	۱۶	۳	۸۶	۳/۴	۱	۳	۸۵	۳/۳	۱۷	۳	۸۶	۳/۳
۴	تهیه مجموعه‌ای از چکیده‌ی پژوهش‌های انجام شده بر حسب موضوع و دوره‌ی تحصیلی	۳	۴	۱۳	۳/۴	۲	۴	۸۳	۳/۳	۲	۴	۸۵	۳/۳
۵	درج خلاصه پژوهش‌ها در مطبوعات	۱۷	۴	۸۳	۳/۴	۱۱	۵	۸۴	۳/۳	۱۱	۵	۸۳	۳/۳
۶	برگزاری همایش‌های سالانه‌ی کشوری ارائه یافته‌های پژوهشی	۲۰	۵	۸۱	۳/۲	۳	۶	۸۱	۳/۲	۳	۶	۸۲	۳/۳
۷	برگزاری همایش‌های منطقه‌ای ارائه یافته‌های پژوهشی	۲۳	۶	۸۰	۳/۲	۲۱	۷	۸۰	۳/۲	۹	۷	۸۱	۳/۲
۸	برگزاری سمینارهای ماهانه ارائه یافته‌های پژوهشی	۱۱	۸	۷۸	۳/۱	۹	۸	۸۰	۳/۲	۲۱	۸	۷۹	۳/۲
۹	تهیه راهنمای پژوهش‌های انجام شده بر حسب موضوع و دوره‌ی تحصیلی	۱۳	۹	۷۸	۳/۱	۲۰	۹	۸۰	۳/۲	۱۰	۹	۷۹	۳/۲
۱۰	تهیه بسته‌ها و نوارهای پژوهش به منظور استفاده از یافته‌های پژوهشی به مخاطبان	۱۲	۱۰	۷۷	۳/۱	۱۳	۱۰	۸۰	۳/۲	۱۲	۱۰	۷۸	۳/۱

۷۸	۱۱	۳/۱	۲۲	۷۹	۱۱	۳/۲	۱۰	۷۷	۱۱	۳/۱	۵	تشکیل جلسات توجیهی برای کاربست یافته‌های پژوهشی برای مدیران و کارشناسان	۱۱
۷۸	۱۲	۳/۱	۱۳	۷۹	۱۲	۳/۲	۲۲	۷۷	۱۲	۳/۱	۱۰	استفاده از صدا و سیما برای انعکاس یافته‌های پژوهشی در افکار عمومی	۱۲
۷۸	۱۳	۳/۱	۲۹	۷۹	۱۳	۳/۲	۱۹	۷۶	۱۳	۳	۱۵	برگزاری کارگاه‌های پژوهشی کاربست یافته‌های پژوهشی	۱۳
۷۸	۱۴	۳/۱	۱۹	۷۸	۱۴	۳/۱	۱۸	۷۵	۱۴	۳	۲۱	سازماندهی یافته‌های پژوهشی برحسب موضوع	۱۴
۷۷	۱۵	۳/۱	۱۳	۷۸	۱۵	۳/۱	۱۲	۷۵	۱۵	۳	۲۲	تهیه عناوین پژوهش‌های انجام شده به تفکیک موضوع و دوره‌های تحصیلی و توزیع آن‌ها	۱۵
۷۷	۱۶	۳/۱	۱۸	۷۸	۱۶	۳/۱	۷	۷۵	۱۶	۳	۱	کیفی و کاربردی کردن طرح‌های پژوهشی	۱۶
۷۷	۱۷	۳/۱	۱۵	۷۷	۱۷	۳/۱	۱۵	۷۴	۱۷	۳	۱۹	قانونمند کردن استفاده از یافته‌های پژوهشی در تصمیم‌گیری‌های مدیران	۱۷
۷۷	۱۸	۳/۱	۲۳	۷۶	۱۸	۳	۱۴	۷۳	۱۸	۲/۹	۱۳	ایجاد کمیته اشاعه و کاربست یافته‌های پژوهشی در هر یک از معاونت‌ها و سازمان‌ها	۱۸
۷۶	۱۹	۳/۱	۵	۷۵	۱۹	۳	۵	۷۲	۱۹	۲/۹	۱۸	ایجاد کمیته اشاعه و کاربست یافته‌های پژوهشی در هر یک از دفاتر و ادارات کل ستادی	۱۹
۷۵	۲۰	۳	۷	۷۴	۲۰	۳	۲۳	۷۱	۲۰	۲/۸	۲۰	ایجاد کمیته اشاعه و کاربست یافته‌های پژوهشی در ادارات کل اجرایی (استان‌ها)	۲۰
۷۵	۲۱	۳	۱	۷۴	۲۱	۳	۱	۶۹	۲۱	۲/۸	۶	تهیه فیلم‌های آموزشی در ارتباط با کاربست یافته‌های پژوهشی	۲۱
۷۲	۲۲	۲/۹	۶	۷۲	۲۲	۲/۹	۶	۶۶	۲۲	۲/۶	۷	اطلاع‌رسانی کارشناسان تحقیقات استان‌ها در جلسات رسمی استان	۲۲
۶۹	۲۳	۲/۸	۸	۷۱	۲۳	۲/۸	۸	۶۳	۲۳	۲/۵	۸	دادن خلاصه پژوهش‌ها به رایانه	۲۳

نتیجه آزمون t برای مقایسه میزان مؤثر دانستن روش‌ها برای استفاده بیشتر از یافته‌های پژوهش در دو گروه نمونه (ستادی و اجرایی) در سطح معنادار (۰/۰۵) نشان می‌دهد که مدیران و کارشناسان حوزه اجرایی بیش از حوزه ستادی، روش‌ها را مؤثر دانسته‌اند.

۶. بحث و نتیجه‌گیری

هدف اصلی از انجام این پژوهش شناسایی میزان و زمینه‌های استفاده از یافته‌های پژوهشی است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که استفاده از یافته‌های پژوهشی در حوزه‌های ستادی و محدودیت‌های استفاده از یافته‌ها و روش‌های مؤثر برای تسهیل و استفاده بیشتر از یافته‌های پژوهشی توسط مدیران و کارشناسان حوزه ستادی و اجرایی از جمله اهداف جانبی این پژوهش بوده است. تجزیه و تحلیل نهایی پرسش‌های این پژوهش نشان می‌دهد، با وجود اینکه مخاطبان از یافته‌های پژوهشی در همه زمینه‌های ذکر شده استفاده کرده‌اند، اما متوسط میزان استفاده از مدیران و کارشناسان حوزه ستادی و اجرایی از یافته‌های پژوهشی انجام شده در وزارت آموزش و پرورش درسی و سایر زمینه ذکر شده برابر با ۳۷ درصد (میانگین درصد محاسبه شده) و طیف میزان استفاده بین حداقل ۲۶ و حداکثر ۴۹ درصد است. زمینه‌هایی که در آن‌ها از یافته‌های پژوهشی بیش از ۴۰ درصد (حداقل ۴۰ حداکثر ۴۹ درصد) استفاده شده است، به ترتیب شامل کسب آمادگی بیشتر برای شرکت در جلسات، تهیه گزارش‌ها و سخنرانی‌ها، تشویق همکاران به مطالعه پژوهش‌ها، بحث‌های مربوط به تغییر نظام، انجام دادن طرح‌های پژوهشی، تهیه مقاله‌های علمی و آموزشی و تصمیم‌گیری‌ها و انجام وظایف شغلی است.

نکته قابل بحث در مورد میزان و زمینه‌های استفاده از یافته‌های پژوهشی در سطح حوزه ستادی و اجرایی این است که میزان استفاده از یافته‌های پژوهشی

در زمینه‌هایی مهم چون برنامه‌ریزی آموزشی و درسی، مدیریت آموزشی و برنامه‌ریزی نیروی انسانی، امور تربیتی، راهنمایی و مشاوره و ارزشیابی، حتی کمتر از ۴۰ درصد است. در هر حال باید گفت جدای از زمینه‌های مورد استفاده، اساساً میزان استفاده از یافته‌های پژوهشی نسبت به آنچه باید باشد، بسیار کم بوده است. در این میان باید توجه کرد که میزان استفاده مدیران و کارشناسان حوزه‌ی ستادی از یافته‌های پژوهشی نسبت به مدیران و کارشناسان حوزه اجرایی کمتر بوده و از ۴۰ درصد (میانگین درصد محاسبه شده) تجاوز نکرده است. این در حالی است که وظایف مهم مانند سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی برای آموزش و پرورش کل کشور به عهده مدیران و کارشناسان حوزه ستادی است و این امر ایجاب می‌کند که این قشر توجهی بیشتر به امر استفاده از یافته‌های پژوهشی داشته باشند.

نکته قابل توجه این است که همین استفاده اندک مدیران و کارشناسان حوزه ستادی و اجرایی از یافته‌های پژوهشی نیز در زمینه‌هایی مهم مانند تصمیم‌گیری‌ها و انجام دادن شرح وظایف شغلی، ارزشیابی آموخته‌های دانش‌آموزان، مشارکت‌های مردمی، برنامه‌ریزی درسی و... نبوده است، بلکه بالاترین رتبه‌های استفاده از یافته‌های پژوهشی مربوط به زمینه‌هایی مانند نوشتن مقالات علمی، کسب آمادگی برای شرکت در جلسات و سخنرانی‌ها بوده است. در مجموع باید گفت مدیران و کارشناسان با عدم درک اهمیت و ضرورت استفاده از یافته‌های پژوهشی می‌توانند لطماتی جبران‌ناپذیر به پیکره سیاست‌گذاری‌ها و تصمیم‌گیری‌ها در سطح وزارت آموزش و پرورش وارد می‌کنند.

مدیران و کارشناسان حوزه ستادی و اجرایی برای دستیابی به یافته‌های پژوهشی شانزده روش را مورد استفاده قرار داده‌اند. مطالعه چکیده‌های پژوهش‌های انجام شده، مطالعه فصلنامه تعلیم و تربیت، استفاده از گزارش‌های

مندرج در نشریات و مجلات و مطالعه پژوهشنامه آموزشی پژوهشکده تعلیم و تربیت روش‌هایی هستند که میزان استفاده از آن‌ها بالای ۵۰ درصد بوده است و نشان می‌دهد که برای نشر یافته‌های پژوهشی و فراهم کردن امکان استفاده از آن باید روی این روش‌ها بیشتر سرمایه‌گذاری شود.

از سوی دیگر روش‌هایی که مدیران و کارشناسان حوزه ستادی و اجرایی از آن‌ها کمتر استفاده به عمل آورده‌اند شامل استفاده از مرکز اطلاعات مدارک علمی وزارت علوم تحقیقات و فناوری (با رتبه ۱۶) و استفاده از بانک اطلاعاتی سایر سازمان‌ها (با رتبه ۱۴) است. این امر نشان‌دهنده آن است که مدیران و کارشناسان کمتر تمایل دارند که از منابع خارج از وزارت متبوع استفاده کنند. برای تسهیل امکان استفاده از این منابع می‌توان ساز و کاری طراحی کرد که یافته‌های پژوهش‌های مضبوط در این مراکز به شکل مناسب در اختیار استفاده‌کنندگان قرارگیرد. در ضمن با توجه به اینکه پاسخ‌دهندگان، استفاده از یافته‌های منتشر شده از طریق همایش‌های ماهانه و سالانه ارائه یافته‌ها و سمینارهای منطقه‌ای را به عنوان رتبه‌های آخر ارزشیابی کرده‌اند، باید در مورد شکل برگزاری و محتوای این همایش‌ها بازنگری به عمل آید تا با توجه به اینکه منابع مالی و انسانی زیادی به برگزاری این همایش‌ها اختصاص می‌یابد، امکان بهره‌گیری بیشتر از آن‌ها فراهم شود.

نتایج این پژوهش منجر به شناسایی ۲۶ عامل به عنوان مشکلات و محدودیت‌های موجود بر سر راه کاربست یافته‌های پژوهشی شد. مدیران و کارشناسان حوزه‌های ستادی و اجرایی هر دو ۲۶ عامل مزبور را به عنوان مانع، شناسایی کردند و بر تأثیر آن‌ها در این امر صحنه گذاشتند، اما این تأثیر را در طیفی از حداقل ۴۸ تا حداکثر ۸۰ درصد تشخیص دادند.

از میان ۲۶ مانع برشمرده شده، دو مانع مشترکاً با میانگین نمرات ۳/۲ رتبه اول را حائز شده‌اند. این دو مانع شامل عدم ارتباط مستمر میان پژوهشکده و

مدیران آموزشی سطوح گوناگون و عدم وجود ابزارهای قانونی برای اعمال یافته‌های پژوهشی است. این امر موجب می‌شود تا مدیران آموزشی نه تنها در جریان یافته‌های پژوهشی قرار نگیرند، بلکه از نظر فرهنگ و انگیزه پژوهشی نیز تقویت و تشویق نشوند. از سوی دیگر عدم وجود قوانین مهم، تسهیل و موظف‌کننده‌ی استفاده از یافته‌های پژوهشی موجب می‌شود که مدیران چندان توجهی به این امر نداشته باشند. یافته‌های این بخش از تحقیق حاضر با یافته‌های پژوهش انجام شده در این زمینه همخوانی دارد (نامی، ۱۳۷۶).

طبق نتایج این پژوهش، مدیران و کارشناسان حوزه ستادی و اجرایی تأثیر بیست و سه روش یا عامل برشمرده شده را در فراهم کردن امکان استفاده بیشتر از یافته‌های پژوهشی مورد تأیید قرار داده‌اند. طیف تأثیر این بیست و سه عامل از حداقل ۶۹ تا حداکثر ۸۷ درصد را در برمی‌گیرد. اولویت‌های اول از میان روش‌های یاد شده شامل تأکید بر کاربردی بودن موضوع‌های پژوهشی، تهیه‌ی چکیده‌هایی متناسب با وضعیت مخاطبان و انتشار آن‌ها به روش‌های مناسب، تمهید قوانین موظف‌کننده‌ی استفاده از یافته‌های پژوهشی و تقویت فرهنگ پژوهشی تصمیم‌گیران است.

در مجموع، نتایج این پژوهش دال بر آن است که میزان استفاده از یافته‌های پژوهشی در حدی قابل قبول نیست. هر چند کارشناسان حوزه اجرایی نسبت به حوزه ستادی برای کاربرد یافته‌ها از خود رغبت بیشتری نشان داده‌اند. اما در مجموع درصد استفاده از یافته‌ها منطبق بر سرمایه‌گذاری انجام شده نیست. این امر قابل توجه است که طبق نتایج این پژوهش خود مدیران و کارشناسان به استفاده اندک از یافته‌های پژوهشی اذعان کرده‌اند و مانع و مشکلات خود در این زمینه را شناسایی کرده و تشخیص داده‌اند. افزون بر این، روش‌های مورد استفاده خود را برای دستیابی به یافته‌های پژوهشی مطرح کرده و راه‌های بهبود بخشیدن و تسهیل کردن امکان استفاده از یافته‌های پژوهشی را نیز ارائه

کرده‌اند. یافته‌های این تحقیق در زمینه‌های گوناگون یا یافته‌های مقاله‌ها و تحقیقات انجام شده در این زمینه همخوانی دارد (جانستون، ۱۳۷۳)، (مهرمحمدی، ۱۳۷۹) (نامی، ۱۳۷۷)، (صافی، ۱۳۷۱)، (آرمند، ۱۳۷۳)، (آقازاده، ۱۳۷۵). انجام دادن پژوهش‌های کاربردی به عنوان یک ضرورت و به منظور ایجاد بهبودی و تغییر و نوآوری در آموزش و پرورش انجام می‌شود. عدم استفاده از یافته‌های پژوهشی در تصمیم‌گیری‌ها، تدوین قوانین، اساسنامه‌ها، تحقق اهداف برنامه‌ها، برنامه‌ریزی‌های آموزشی، برنامه‌ریزی درسی و همچنین کاهش افت تحصیلی و سایر امور مربوط در حوزه‌ی آموزش و پرورش موجب ایستایی و به وجود آوردن مشکلات عدیده آموزش و پرورش می‌شود. نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که کارشناسان و مدیران حوزه‌های آموزشی و پژوهشی عملاً به چنین ضرورت و اهمیتی واقف نیستند. مطابق آنچه از نتایج پژوهش حاصل می‌شود، بنا به دلایل سهمی از آن مربوط به حوزه تولید و توزیع پژوهش و سهم دیگر مربوط به مصرف پژوهش است.

بر تولیدکنندگان پژوهش است که ضمن مسأله‌شناسی، تعیین اولویت، ارتقا بخشی به کیفیت پژوهش و اطلاع‌رسانی به موقع و به روش‌های گوناگون در این زمینه به وظیفه خود عمل نمایند. همچنین برای توزیع مناسب یافته‌های پژوهشی تلاش‌هایی ویژه انجام شود. بنابراین، مدیریت حوزه پژوهش در آموزش و پرورش باید با کیفیت بخشی به فرآیند تولید و توزیع پژوهش و تقویت ارتباطات و اطلاع‌رسانی به موقع، شرایط مصرف و استفاده از یافته‌های پژوهشی را فراهم آورند و کوشش خود را در زمینه توسعه فرهنگ تحقیق و ارتقای کیفیت آن به عمل آورند و به نیازهای مدیران و کارشناسان در ابعاد آموزشی و پژوهشی توجه ویژه نشان دهند. همچنین مصرف‌کنندگان پژوهش به ضرورت و اهمیت استفاده از یافته‌های پژوهشی به منظور پاسخگویی،

کاهش یا حل مشکلات آموزش و پرورش از طریق به کارگیری یافته‌های پژوهشی اقدام نمایند.

محدودیت‌های پژوهش

۱. یکی از محدودیت‌های این پژوهش، نو و کم سابقه بودن موضوع است. این امر موجب شده که محقق منابع کافی در اختیار نداشته باشد و به تبع آن، کل پژوهش از روش تحقیق تا ابزار گردآوری داده‌ها و تفسیر نتایج تحت تأثیر قرار گیرد، زیرا منابع غنی می‌توانست پژوهشگر را به دیدن ابعاد گوناگون و اتخاذ روش مناسب‌تر هدایت کند.

۲. همه‌ی اعضای نمونه انتخاب شده حاضر نشدن پرسشنامه‌های پژوهش را تکمیل کنند، لذا ۱۸ نفر از اعضای نمونه کسر شد.

۳. اگرچه روش نظرسنجی یکی از روش‌های معمول برای توصیف پدیده‌هاست، اما ممکن است این روش در پژوهش حاضر نتوانسته باشد به خوبی ابعاد گوناگون مسأله را مورد بررسی قرار دهد.

پیشنهادهای پژوهش

مهم‌ترین پیشنهادهایی که براساس نتایج این پژوهش ارائه می‌گردد، به شرح زیر است:

۱. مدیران و کارشناسان حوزه ستادی و اجرایی از اقشار مهم کاربران یافته‌های پژوهشی در آموزش و پرورش هستند. به منظور ایجاد میل و رغبت در به کارگیری نتایج پژوهش‌ها میان این قشر و همچنین تقویت فرهنگ پژوهش، توصیه می‌شود آموزش‌های ویژه از جمله آموزش پژوهش و کاربری یافته‌های پژوهشی طی دوره‌های خاص برای آن‌ها تهیه و اجرا گردد.

۲. آن گونه که از نتایج این پژوهش حاصل می‌شود میزان استفاده از یافته‌های پژوهشی در حد مطلوب و رضایت‌بخش نیست. مخاطبان ضعف در

نظام اطلاع‌رسانی، کیفیت پایین پژوهش‌های انجام شده و اولویت نداشتن پژوهش‌های انجام شده را از دلایل مهم در این زمینه مطرح نموده‌اند. لازم است با انجام دادن ارزشیابی و نظارت کامل نسبت به ارتقای کیفیت پژوهش، مسأله‌یابی، تعیین اولویت‌های پژوهشی و اطلاع‌رسانی به موقع برنامه‌ریزی انجام شود.

۳. برای رفع مشکلات و محدودیت‌های موجود در زمینه کاربست یافته‌های پژوهشی از جمله ضعف در نظام اطلاع‌رسانی به موقع و کیفیت پایین پژوهش‌ها، پیشنهاد می‌شود با برگزاری همایش‌ها و سمینارهای ملی و منطقه‌ای و تقویت پایگاه‌های پژوهشی و همچنین نظارت و دقت در فرآیند فعالیت‌های پژوهشی و در اختیار گذاشتن به موقع نتایج پژوهش‌ها، برنامه‌ریزی‌های لازم در این زمینه به عمل آید.

۴. گسترش فرهنگ مطالعه و پژوهش‌خوانی و تشویق و ایجاد انگیزه در میان مدیران و کارشناسان حوزه ستادی و اجرایی زمینه‌سازی کاربست پژوهش نقشی مهم را ایفا می‌کند. توصیه می‌شود در این زمینه‌ها برنامه‌ریزی‌های درخور تدارک دیده شود.

۵. تهیه و ارسال راهنمای پژوهش‌های انجام شده به صورت مستمر و در قالب بسته‌های نرم‌افزاری از جمله فعالیت‌هایی است که زمینه‌های بهره‌گیری از یافته‌های پژوهشی را فراهم می‌آورد. ضروری است پژوهشکده تعلیم و تربیت و سایر کانون‌های پژوهشی در وزارت آموزش و پرورش نسبت به انجام دادن به این گونه موارد پیشقدم باشند.

۶. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که کمترین میزان استفاده از یافته‌های پژوهشی در زمینه‌های برنامه‌ریزی درسی، ارزشیابی از آموخته‌های دانش‌آموزان، کاهش افت تحصیلی، احداث و نگهداری فضاهای آموزشی و امور مربوط به مشارکت‌ها و بودجه‌ریزی در وزارت آموزش و پرورش است.

با توجه به اهمیت موارد فوق در نظام تعلیم و تربیت پیشنهاد می‌شود ضمن انجام دادن پژوهش‌های بیشتر در این زمینه نسبت به اطلاع رسانی و ارتقای کیفیت پژوهش‌ها اقدامات لازم به عمل آید.

۷. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که کاربران یافته‌های پژوهشی از امکانات کتابخانه‌ها و بانک‌های اطلاعاتی بهره‌ی لازم را نمی‌برند و همچنین به ارتباط با سایر رسانه‌های گروهی و پژوهشگران توجه ویژه به عمل نمی‌آورند. ضروری است در این زمینه برنامه‌ریزی‌های لازم انجام شود.

۸. آشنا نبودن مدیران آموزشی با نحوه کاربست یافته‌ها و عدم وجود ابزارهای قانونی برای اعمال یافته‌های پژوهشی، همچنین عدم پیش‌بینی استفاده از یافته‌های پژوهشی در شرح وظایف مدیران و کارشناسان از جمله مشکلات و محدودیت‌های بر سر راه یافته‌های پژوهشی است. لازم است مسؤلان مربوط در این زمینه برنامه‌های لازم را تدوین و اجرا نمایند.

۹. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که در حوزه‌های گوناگون آموزش و پرورش، سازمان‌دهی مناسب برای بهره‌گیری از یافته‌های پژوهشی وجود ندارد. همچنین تهیه فیلم‌های آموزشی به منظور بهره‌گیری از نتایج تحقیقات و تلخیص پژوهش‌ها در دستور کار قرار ندارد. از رایانه نیز برای کسب اطلاع از یافته‌های پژوهشی استفاده مؤثر به عمل نمی‌آید. پیشنهاد می‌شود در این زمینه‌ها برنامه‌ریزی‌های لازم انجام شود.

فهرست منابع

ب) فارسی

- آرمند، اکبر. امامی اهری، مینو (۱۳۷۳). بررسی میزان استفاده از یافته‌های تحقیقاتی در برنامه‌ریزی‌های استان آذربایجان شرقی، شورای تحقیقات آذربایجان شرقی، تبریز.
- آقازاده، احمد. راه‌های فراهم کردن زمینه کاربست یافته‌های پژوهشی در آموزش و پرورش، پژوهشنامه آموزشی، شماره ۲۳ پژوهشکده تعلیم و تربیت.
- جانستون، جیمز، ان (۱۳۷۳). روش‌هایی برای به کار بستن یافته‌های پژوهشی، ترجمه محمود مهرمحمدی، شورای تحقیقات وزارت آموزش و پرورش، تهران.
- صافی، احمد (۱۳۷۱). پژوهشی در مورد پژوهش‌های انجام گرفته در وزارت آموزش و پرورش و کاربرد نتایج حاصله در تصمیم‌گیری‌های مدیریت عالی، شورای تحقیقات وزارت آموزش و پرورش، تهران.
- مهرمحمدی، محمود (۱۳۷۰). کاربست یافته‌های پژوهشی در آموزش و پرورش، چرا و چگونه؟ در مجموعه سخنرانی‌های ایراد شده در اولین گردهم‌آیی سراسری اعضای شورای تحقیقات استان‌ها، شورای تحقیقات وزارت آموزش و پرورش، تهران.
- مهرمحمدی، محمود (۱۳۷۹). جستارهایی در پژوهش در قلمرو آموزش و پرورش، تهران، پژوهشکده تعلیم و تربیت.
- میرلوحی، حسین (۱۳۷۱). تحقیقات آموزشی در جمهوری فدرال آلمان، شورای تحقیقات وزارت آموزش و پرورش، تهران.

نامی، شمسی (۱۳۷۷). موانع به‌کارگیری یافته‌های پژوهشی در تصمیم‌گیری‌های آموزشی، فصلنامه تعلیم و تربیت. شماره‌های مسلسل ۵۳ و ۵۴ پژوهشکده تعلیم و تربیت تهران.

نجفی، محمدعلی (۱۳۷۵). سخنرانی ارائه شده در اولین گردهم‌آیی اعضای شوراهایی تحقیقات استان‌ها. شورای تحقیقات وزارت آموزش و پرورش، تهران.

(ب) انگلیسی

Baker, T.E. *Can Education Research Inform Educational Practice? Yes! Phi Deltakappa.*

Funk, S.G, Tom & Uist, E.M & Champagne, M.T. barriers and Facilitators of Research Utilization. *Journal of Education and Development.*

Kn rick, M & Baker, K.A. an Exploration of the Influence of Managerial Factors on Research Utilization. *Journal of Advanced Nursing.*